

Список літератури:

1. Давыдов В. В. Вопросы психологии учебной деятельности младших школьников / В. В. Давыдов. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 287 с.
2. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). К., 1994. – 60 с.
3. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 683 с.
4. Практикум з методики навчання української мови / Колектив авторів за ред. М. І. Пентилюк, С. О. Караман, О. В. Караман, О. М. Горошкіна, А. В. Нікітіна, Т. Г. Окуневич, З. П. Бакум, Н. М. Дика та ін. – К.: Ленвіт, 2003. – 302 с.
5. Шардаков М. Н. Мышление школьника / М. Н. Шардаков. – М.: Учпедгиз, 1963. – 254 с.

Дикая Н.М., Огарь Ю.В.

Киевский университет имени Бориса Гринченко

УСВОЕНИЕ ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ПОНЯТИЙ УЧЕНИКАМИ ОБШ ПРИ ИЗУЧЕНИИ СИНТАКСИСА

Аннотация

В статье рассматриваются особенности процесса усвоения лингвистических понятий в учащихся ОБШ при изучении синтаксиса. Осуществлён комплексный анализ этапов формирования лингвистических понятий. Методические аспекты проиллюстрировано разноуровневыми заданиями и упражнениями.

Ключевые слова: грамматика, синтаксис, лингвистическое понятие, языковая система, когнитивная методика.

Dyka N.M., Ohar J.V.

Kyiv University named after Borys Grinchenko

LEARNING LINGUISTIC CONCEPTS STUDENTS OF SECONDARY SCHOOLS IN THE STUDY OF SYNTAX

Summary

The article discusses the features of the process of assimilation of linguistic concepts in the students of secondary schools in the study of syntax. Implemented a comprehensive analysis of the stages of formation of linguistic concepts. Methodological aspects of different levels illustrated tasks and exercises.

Keywords: grammar, syntax, linguistic concepts, language system, cognitive methods.

УДК 378

ВІДСТОЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРАВ СОФІЄЮ РУСОВОЮ

Жидкова Н.М.

Менська районна гімназія

Проаналізовано відстоювання національних прав українців Софією Русовою. Визначено фактори, що впливали на формування поглядів діячки. Розкрито засоби та результати боротьби за національні права українців.

Ключові слова: національні права українців, діяльність Софії Русової, засоби боротьби за права українців, громадська та культурно-просвітницька діяльність у кінці XIX-початку XX ст.

Сьогодні чимало українців працюють над розробленням національної ідеї, що полягає в об'єднанні нації навколо спільної мети, спрямованої на розвиток державності. Складовою національної ідеї є права українців на існування національної державної мови, культури, освіти, власної свідомості, історії, традицій, єдиної помісної церкви тощо.

Витоки боротьби за національні права українців сягають другої половини XIX-початку XX ст., коли царська Росія вела великодержавну політику, а Австро-Угорщина, йдучи на поступки полякам, обмежувала права українців. Таким чином, українці двох імперій становили одну з національних меншин, позбавлену національних прав. Така політика зумовила виникнення руху за культурні та національні права українців. У цьому процесі важливо було починати з формування національної свідомості народу, національного виховання моло-

ді, відстоювання права на освіту на національних засадах. Виконати це завдання могла нова генерація, вихована на любові до українського народу.

Межа XIX-початку XX ст. сприяла появі нової інтелігенції, яка виходила за рамки культурницької діяльності й долучалася до політичного руху. Серед громадських діячів кінця XIX – початку XX ст. захоплює своєю активністю, різноманітністю та широтою діяльності в різних куточках України Софія Федорівна Русова.

Софія Русова – це педагог, науково-культурна діячка, публіцист, член громадських об'єднань, захисниця прав національних меншин. В той час її ім'я було відоме в багатьох містах українських земель (Київ, Чернігів, Кам'янець-Подільський, Полтава, Одеса, Херсон, Львів) та поза їх межами (Росія, Чехія, Австрія) і насамперед невпинною боротьбою за права українців на власну систе-

му освіти, мову, культуру, історію, національні видання, їх доступ до державних посад та зрештою самовизначеність, визнання нації світовою спільнотою. Тому сьогодні Русову справедливо називають «адвокатом української нації» [1, с. 99].

Захоплює той факт, що будучи за походженням не українкою (батько Федір Ліндфорс – швед, мати – французька Ганна Жерве), вона життєву енергію спрямувала на захист прав українців. Її активність та прагнення захищати права народу викликали незадоволення імперської влади, що й спричинило п'ять арештів. Проте це не зупило Русову в її діяльності. Метою статті є аналіз боротьби Софії Федорівни Русової за національні права українців.

Формування інтересу до української культури, зародження активності починалося ще в дитячі роки. Софія Федорівна отримала чудове сімейне виховання. У сім'ї мала приклад для наслідування активної громадської та педагогічної діяльності, а також зародження ліберальних поглядів. Батько Софії в селі Олешня на Чернігівщині, де мешкала родина, відкрив майстерню та школу для навчання обпалювання глини, церкву для прихожан, запровадив уставні грамоти на користь селян. Її сестра Марія організувала школу для сільських дітей. Брат Олександр, як мировий посередник, здійснював справедливий розподіл земельних наділів, сприяв відкриттю в Олешні початкової школи, виступав за розширення прав земських установ, впорядкування земського законодавства та обмеження адміністративного свавілля [2, с. 142-152].

Почуття причетності до української національної спільноти, національної культури зростали одночасно з її творчою самореалізацією, всебічним розвитком. Софія Федорівна відзначалась організаторськими здібностями, була цілеспрямованою та наполегливою. Так, в 16 років вирішила присвятити своє життя інтересам народу. Маючи талант до музики, Софія відмовляється від навчання в Петербурзькій консерваторії, а особисту мету формує так: «Чи маю я право так егоїстично будувати своє життя? А люди? Чи не треба спочатку для них послужитися?» [3, с. 134].

Протягом життя знайомство з багатьма культурними та громадськими діячами М. Драгомановим, родиною Старицьких, М. Лисенком, О. Пчілкою вплинуло на її особисте національне самовизначення та активну громадянську позицію. Своїми здобутками вони пробуджували національну свідомість, інтерес до суспільного життя. Значний інтерес та любов до української культури, українського слова, громадської діяльності прищепив чоловік Софії Федорівни Олександр Русов, котрий був активним членом Київської громади.

Відстоювання права на освіту для Русової було дієвим і перепліталось з громадською діяльністю. Коли в період модернізації суспільства не достатньо було освітніх установ, Софія Федорівна в багатьох містах України брала участь у заснуванні дитячих садочків, шкіл, притулків, бібліотек. Для захисту інтересів освітян стала співзасновницею громадських та педагогічних товариств тощо. Уже очолюючи департамент дошкільного виховання та позашкільної освіти, Русова одночасно викладала в дитячому садочку та опікувалася бурсами, де навчалися діти з бідних сімей.

Громадські діячі розуміли, що для будівництва власної держави, виховання патріотично налаштованої молоді необхідно вдосконалювати систему освіти та навчання. Для цього відстоювали право на навчання українською мовою, наповне-

ння змісту освіти українською культурою, доступ українців до влади.

У кінці XIX–початку XX ст. мало хто в Україні говорив про багаторівневу систему освіти. Софія Федорівна одна з перших в Україні закликала до впровадження дошкільної освіти та українізації всіх рівнів освіти.

Наприкінці XIX ст. на території України відкриття дитячих садочків ще не були масовим явищем, ці заклади освіти тільки почали з'являтися. Вони не фінансувалися державою, а відкривалися на кошти приватних осіб або громадських об'єднань. І звісно, що доступ до них, як правило, мали діти інтелігенції. Саме завдяки зусиллям сестер Русових відкрився перший дитячий садочок у Києві (1871 р.). Крім того Софія брала участь у відкритті садочків у Полтаві (1899), Саратові (1916 р.) та інших містах у період евакуації під час Першої світової війни.

Дошкільні заклади доводили свою ефективність і в подальшому сприяли їх відкриттю і для дітей робітників. Уже в 1907 р. у Києві на кошти громадських осіб було відкрито дитсадок для дітей з найбідніших сімей. З поширенням дитячих садочків на Україні виникала необхідність створення дошкільного відділу освіти. У період діяльності Центральної Ради за сприяння Русової було відкрито департамент дошкільного виховання й позашкільної освіти Міністерства народної освіти та Всеукраїнську учительську спілку, які вона очолила й керувала до приходу більшовицької влади [4, с. 46]. Розуміючи необхідність освіти для дітей різних класів, С. Русова підготувала законопроект про загальнообов'язкове дошкільне виховання.

Практика та теоретичне знайомство з працями вітчизняних педагогів П. Блонського, М. Пирогова, К. Ушинського та ідеями французьких просвітителів, переосмислення поглядів відомих педагогів А. Дістверга, Й. Песталоцці, Ж. Руссо, М. Монтесорі, Ф. Фребеля та ін., аналіз власного досвіду діяльності вплинули на формування переконань про виховання дітей на національному ґрунті, вивченні власної історії, культури, навчання рідною мовою.

У той час, як існувала низка законодавств про заборону навчання українською мовою (Валуєвський циркуляр (1863 р.), Ємський указ (1876 р.), згодом заборона друку українських книг для дітей (1895 р.), про шкідливість культурної та освітньої діяльності в Україні (1908 р.) та ін.), Софія Федорівна впроваджувала український елемент у виховання дітей: у першому дитячому садку звучала українська пісня, можна було почути українську казку.

Проте пріоритетним для дитини Русова вважала родинне виховання: «Ніяка школа, ніякі дитячі садки чи захисники не дадуть дитині того добра, ласки й любові, не розбудять так у дітях почуття правди, як щире виховання свідомої матері. Якщо порівняти дітей, які виховуються материнською ласкою і любов'ю, з тим, що в дитячих притулках, то останні не будуть такі веселі, урівноважені, як перші» [5, с. 61]. Родинне виховання, на думку Русової, є фундаментом для формування нації.

Проаналізований досвід роботи в дитсадках Чернігова, Києва, Харкова Софія Федорівна узагальнила на сторінках праць «Дошкільне виховання» (1918), «Націоналізація дошкільного виховання» (1913), «В дитячому садку» (1919), «Теорія і практика дошкільного виховання» (1924) та інші. Погляди щодо створення національної школи Русова виклала в працях «Народний язук в народній школі» (1901), «Націоналізація дошкільного виховання» (1912), «Ідейні підвалини школи»

(1913), «Нова школа» (1914), «Націоналізація школи» (1917) тощо.

У розбудові шкільної освіти Русова вбачала взаємозв'язок між формуванням національної школи та розвитком держави. Вона писала, що істинно українська школа «повинна увібирати в себе усі поступові погляди закордонних реформаторів, але одночасно будувати нову форму на національному ґрунті, відповідаючи на перші потреби краю, на національні вимоги люду» [6, с. 36].

Принципи будівництва національної школи Софія Федорівна оприлюднила у виступі на Всеукраїнському учительському з'їзді (1917). Вона переконувала, що національна школа обов'язково буде в майбутньому і повинна будуватися на принципах єдності, обов'язковості, безкоштовності, відокремленості від церкви та національних, демократичних засадах [7, с. 94-95; 8, с. 7-9].

Мовне питання навчання школярів С. Русова розглядала з ліберальної позиції. Вона зазначала, що використовувати потрібно ту мову і ту школу, які існують, виходячи з того, «що всяка наука, якою б мовою вона не викладалася, до лісу не веде. Вона все ж знімає полуду з очей, пробуджує свідомість взагалі і водночас кожного народу, кожної нації» [9, с. 10-11]. Проте наголошувала, що тільки рідна мова може виховати громадянську свідомість, почуття своєї людської гідності й одночасно з націоналізацією педагогічних засобів виховання і навчання є підвалинами націоналізації школи [10, с. 295].

Національна школа, вважає Софія Федорівна, повинна бути культурно та педагогічно побудованою, тоді вона ніколи не приведе ані до обмеженого безпросвітнього шовінізму, ані до людожерства. Вона викликає свідоме ставлення і до своїх людей, і до чужих [9, с. 295-297].

Українізувати пропонувала Русова не тільки середню, а й вищу педагогічну освіту, про що наголошувала на нараді для вищих педагогічних шкіл України (1918 р). Поступово вона накопичувала досвід роботи як викладачка Вищих жіночих курсів А. Жекуліної, Київського кадетського корпусу, фребелівського інституту (дошкільної педагогіки), Кам'янець-Подільському університеті (педагогіки) (1920).

Громадсько-просвітницька робота Софії Федорівни була належно оцінена громадою, що й сприяло її обранню до Центральної Ради. Працюючи в Президії «товариства шкільної освіти», вона опікувалася підготовкою учительських з'їздів, виданням підручників, відкриттям шкіл, відродженням просвітніх товариств тощо. Також за її сприяння було створено департамент дошкільного виховання й позашкільної освіти Міністерства народної освіти та Всеукраїнську учительську спілку, які й очолила та керувала до приходу більшовицької влади [4, с. 46].

Одне з важливих прав нації – право на мову, яке Софія Федорівна відстоювала не тільки в освіті, а й видавничій діяльності. Здається, що вона була більшою мірою українкою, ніж етнічні українці. У період русифікації критикувала вчителів, які цуралися визнати себе представниками окремої нації, представниками іншого народу, відмінного від російського.

Розуміючи вагомість власної мови для народу Русова бере участь у написанні петиції до уряду й відстоюванні права народу на власну мову, навчання нею, впровадження в освітніх установах власної історії, літератури, географії.

Знаряддя поширення української мови використовувала друковану продукцію. Саме в рік

виходу сумнозвісного Емського указу завдяки зусиллям подружжя Русових у Празі без цензурних скорочень вдалося надрукувати двотомник «Кобзаря» Т. Шевченка (1875-1876 рр.), хоча на Україну зміг потрапити лише перший том.

Вагому роль у відстоюванні права на українську мову, наданні їй офіційного статусу відігравали громадські організації. Будучи учасницею Петербурзької української громади, Русова стала співзасновницею Благодійного товариства видання загальнокорисних і дешевих книг, сприяла поширенню української літератури. У слушний момент, коли Росія була втягнута у війну з Японією, товариство подало в Кабінет Міністрів петицію про скасування цензурних обмежень щодо української мови (1904р.). Для вирішення питання міністри надіслали запит у Російську Академію наук. При ній було створено спеціальну комісію, з якою працювали й Русови.

Членом комісії, як згадує Софія Федорівна, був відомий мовознавець О. Шахматов. Він вражав своїми знаннями української мови та її історії. Про результати спільних засідань комісії вона пише: «... вийшла ціла доповідь, у якій Шахматов у цілком науковій і об'єктивній передмові доводив незалежність нашої мови, визнавав її за мову, а не тільки за діалект» [11, с. 145]. І хоча міністерство визнало несвоєчасним скасування заборони друкованого українського слова, але факт співпраці російсько-української комісії свідчить про можливий діалог представників двох націй у мовному питанні, право на існування української мови, її визнання науковцями Росії.

У прагненні розширити права українців Русова не байдужа була й до прав інших етнічних груп. Так, під час антисемітської компанії російського уряду в 1907-1914 рр. вона стала на захист інтересів євреїв. Одна з перших її публікацій на цю тему – стаття «Про єврейську національну школу», опублікована в журналі «Російська школа». У ній Русова знайомила читачів зі станом справи єврейської просвітньої діяльності: «В єврейском интеллигентном обществе идет живая, честная, продуктивная работа для рационализации, демократизации и освежения школьного преподавания во всех национальных просветительных еврейских учреждениях. Этой великой работе в наше трудное время нельзя не желать наилучшего успеха» [12].

Намагаючись об'єктивно оцінити політику уряду щодо євреїв, вона виступила з критикою справи Бейліса. Як співредактор журналу «Світло» в 1911 р. діячка видала брошуру «Слово правди про євреїв». На 32 сторінках брошури висловила своє негативне ставлення до проаналізованих із часів середньовіччя судових процесів ритуальних вбивств та винесених вироків євреям. Вона закликала до братолюбства, подолання стереотипів народу, виховання поваги до євреїв [12].

Отже, нерідко друковане слово Русова використовувала як засіб боротьби за права українців, поширення національних ідей тощо. Через редколегію «Прогресивного журналу», легальний педагогічний журнал «Світло» (1910-1914), як співредактор, друкує просвітницько-педагогічні статті, часопис «Вільна українська школа» (1917-1920 рр.). За період існування журналу «Світло» Софія Русова надрукувала на його сторінках понад 100 праць: статей, розвідок, заміток, оглядів, рецензій [13, с. 187].

Іншим засобом захисту прав українців є участь діячів у громадських організаціях. Русова – член київської громади, української громади, що діяла

в Петербурзі, Одеської української громади, Харківського товариства грамотності, голова національного комітету учителів, член Червоного Хреста в Кам'янець-Подільському.

У часи Першої світової війни Софія Федорівна стала на захист прав українських військових. Як член Союзу жінок Наддніпрянщини, що діяв у Кам'янці-Подільському (1919 р.), Русова допомагала пораненим воїнам УНР та організувала просвітницьку роботу в шпиталях. Союз виступив ініціатором закону про забезпечення дітей, чий батьки загинули в боротьбі за визволення УНР.

У період відпустки у Міністерстві освіти Русова очолила секцію шпиталю і керувала комісією Червоного Хреста для допомоги українським воїнам у польських таборах. Разом із Л. Старицькою-Черняхівською та О. Черняхівським відвідала табори полонених у Польщі та Львові, приймала участь у переговорах з митрополитом А. Шептицьким, з проханням надати допомоги українським воїнам.

Будучи головою Української національної жіночої ради в Кам'янець-Подільському (1920), вона намагалася використати Інтернаціональну жіночу раду, як можливість ознайомити світ з Україною. Про це вона говорила: «Мене участь у Інтернаціональній Жіночій Раді цікавила тільки як змога використати широко на весь світ трибуну, з якої я б могла голосно кричати про недолю України, показати світові про несправедливість, від якої вона загибає» [14, с. 207].

Міжнародна діяльність Русової зводилася до подання звернень до міжнародних організацій з метою ознайомлення з станом прав українців у Російській імперії та Польщі, їх захистом, наданням матеріальної допомоги українцям, співпраці з різними міжнародними організаціями. Як правило, ця діяльність здійснювалася через Українську національну жіночу раду. Виступаючи на Міжнародному конгресі жінок у Гаазі (1922 р.), Русова повідомила про стан українців у Російській імперії, про голод 1921-1922 рр. Виступ не тільки залишив небайдужими учасників конгресу, а й зумовив надання Голаандським Червоним Хрестом допомоги голодуючим на Катеринославщині.

На Римському Конгресі Міжнародного союзу суффражисток (1922) у виступі Русової звучало ознайомлення зі станом прав жінок на Україні. Звернення делегаток з'їзду до міністра освіти Італії з про-

ханням допомогти освіті українських дітей сприяло виділенню для них п'яти стипендій [3, с. 47]. Згодом Русова свідчила про голод 1932-1933 рр. в Україні, реальний стан прав на Україні.

Така громадська, просвітницька, наукова діяльність С. Русової була оцінена в наш час. Сьогодні її ім'ям названі вулиці Києва, Чернігова, Ковеля, а у Львові – подружжям Русових. За вклад у педагогічну науку запроваджено нагрудний знак Софії Русової, діє благодійна організація, на її честь названі дитячі садочки, школи. Про її педагогічну діяльність згадується в романі Ю. Хорунжого «Борвій».

Отже, у громадській та культурно-просвітницькій діяльності Софія Русова була борцем за національні права українців (право на освіту, культуру, мову, державність). Значний вплив на формування національної свідомості та активної громадянської позиції відіграли сімейне виховання, знайомство з Олександром Русовим, М. Драгомановим, родиною Старицьких, М. Лисенком, О. Пчілкою, а також самовиховання.

Основну увагу в боротьбі за права українців зосередила на формування багаторівневої освіти на національних та демократичних засадах. Важливим вважала право народу на рідну мову, власну історію, географію, які впроваджувала діячка в освітніх закладах.

Відстоювання права на існування українського слова серед народу Русова здійснювала через друк класиків української літератури, складання навчально-методичних посібників, численні власні публікації, а також діяльність у вітчизняних та міжнародних громадських об'єднаннях, звернення до влади, членство в уряді, публічні виступи тощо.

Результатом її активності стало відкриття дитячих садочків, притулків, створення навчальних програм, заснування громадських спілок. У Першу світову війну Русова сприяла захисту прав українських полонених, під час голоду 1932-1933 рр. закликала світову спільноту допомогти постраждалим, ознайомлювала зі станом прав на Україні.

Активна боротьба Русової за національні права українців у кінці XIX-початку XX ст. стали актуальними через 100 років, коли Україна буде національною та правовою державою. Її здобутки, теоретичні розробки можуть бути предметом подальшого розвитку та впровадження в освітніх закладах, громадських об'єднаннях.

Список літератури:

1. Антоненко Н.Б. Права людини наскрізна ідея громадсько-просвітницької і творчої спадщини С.Русової / Н.Б. Антоненко // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 8. – С. 99-102.
2. Рахно О. Чернігівський губернський земський гласний О.Ф.Ліндфорс / О. Рахно // Сіверянський літопис, 2010. – № 3. – С. 142-153.
3. Гонюкова Л. Спогади /Л.Гонюкова // Український історичний журнал. – 1999. – № 5. – С. 133-138.
4. Гонюкова Л. Софія Русова і український жіночий рух / Л. Гонюкова // Етнічна історія народів Європи : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Т. Шевченка, Ін-т політ. та етнонац. досліджень НАН України. – К., 2000. – Вип. 7. – С. 46-49.
5. Мати в поезії Шевченка // Світло. – 1996. – № 2. – С. 60-61.
6. Русова С. Ідейні підвалини школи / С.Русова // Світло, 1913. – Кн. 8. – С. 33-38.
7. Зайченко І.В. Педагогічна концепція С.Ф. Русової / І.В.Зайченко. – Чернігів, 1996. – 116 с.
8. Русова С. Проект нової вільної школи для України / С. Русова // Народний учитель. – 1907. – № 9. – С. 7-9.
9. Русова С. Вибрані педагогічні твори / С. Русова. – К.: Освіта, 1996. – 304 с.
10. Русова С. Націоналізація школи / С. Русова. Вибрані педагогічні твори. – К. : Освіта, 1996. – 304 с.
11. Русова С. Мемуари. Щоденник /Софія Русова; упоряди. Володимир Сергійчук. – К.: Поліграфкнига, 2004. – 544 с.
12. Проскура Е. Софія Русова и ее слова доброй правды о евреях / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // Образователь еврейский. – № 6, – 2011 – <http://jew-observer.com/zhizn-i-sudba/sofiya-rusova-i-ee-slova-dobro-pravdy-o-evreyaх/>
13. Цина В.І. Софія Русова і українська національна система освіти / В.І. Цина // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. – 2011. – № 8. – С. 186-189.
14. Русова С. Мої спомини. – Львів, 1937. – 250 с.

Жидкова Н.Н.

Менская районная гимназия

ОТСТАИВАНИЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ПРАВ СОФИЕЙ РУСОВОЙ

Аннотация

Проанализировано отстаивание национальных прав украинцев Софией Русовой. Определены факторы влияния на формирование взглядов деятельности. Раскрыты средства и результаты борьбы за национальные права украинцев.

Ключевые слова: национальные права украинцев, деятельность Софии Русовой, средства борьбы за права украинцев, гражданская и культурно-просветительская деятельность конца XIX – начала XX вв.

Zhydkova N.N.

Menska District Gymnasium

DEFENDING NATIONAL RIGHTS SOPHIA RUSOVYKH

Summary

The assertion of national rights of Ukrainians by Sofia Rusova is analysed. The factors of influence views of personality are determined. The resources and results of struggle for national rights are disclosed.

Keywords: the national rights of Ukrainians, activities by Sofia Rusova, resources and results of struggle for national rights, civil, culture and education activity the end XIX– beginning XX centuries.

УДК 316.37

ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ОБОСНОВАНИЕ МОДЕЛИ СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО СОПРОВОЖДЕНИЯ МЕДИАСОЦИАЛИЗАЦИИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

Тадаева А.В.

Харьковская государственная академия культуры

Представлено анализ литературы относительно особенностей влияния современного информационного пространства на процесс социализации ребенка младшего школьного возраста. Раскрыто понятие «социально-педагогическое сопровождение», проанализирована суть социально-педагогического сопровождения медиасоциализации младших школьников. Представлена модель социально-педагогического сопровождения в общеобразовательном учебном заведении в современном информационном пространстве.

Ключевые слова: медиасоциализация, младший школьник, социально-педагогическое сопровождение, модель социально-педагогического сопровождения.

Постановка проблемы. XXI ст. характеризуется переходом к информационному обществу, в котором ведущими компонентами культуры стали знания, информация, информационно-коммуникационные технологии (ИКТ). Наиболее доступным источником информации сегодня являются новые медиа, которые представляют современное информационное пространство. Новые медиа неоднозначно влияют на процесс социализации ребенка младшего школьного возраста, так как данный возраст является важным в процессе онтогенеза: активно развиваются психические процессы и усваиваются социальные нормы. Ребенок в младшем школьном возрасте активно использует новые медиа, но сам процесс социализации в современном информационном, особенно виртуальном, пространстве остается стихийным и угрожает физическому, психологическому и социальному развитию. Поэтому возникает необходимость в поиске соответствующих социально-педагогических технологий гармонизации социального развития младших школьников в процессе медиа-, киберсоциализации. В свою очередь социально-педагогическое сопровождение в школе выступает наиболее эффективным в решении данной проблемы, поэтому возникает необходимость раз-

работки модели социально-педагогического сопровождения медиасоциализации младших школьников в общеобразовательном учебном заведении.

Анализ последних исследований и публикаций. Особенности социализации в условиях информационного общества рассматривают Н. Гавриш, Н. Лавриченко, Г. Лактионова, П. Плотников, А. Рижанова, С. Савченко и другие; вопросом влияния новых медиа на социализацию человека занимаются В. Мудрик, В. Плешаков, Л. Рейман и другие. Психовозрастные особенности детей младшего школьного возраста исследуют А. Валлон, О. Данилова, Л. Долинская, И. Дубровина, С. Литвиненко, З. Огородничук, Р. Павелкив, М. Полищук, А. Прихожан, О. Скрипничко и другие; специфику медиасоциализации изучают в своих трудах В. Иванова, О. Волошенко, О. Петрунко, социально-педагогического сопровождения – Н. Анненкова, Ж. Захарова, Н. Захарова, Н. Мищенко, Л. Мудрик, Л. Пономаренко, Г. Симонова.

Выделение нерешенных ранее частей общей проблемы. Следовательно, социально-педагогическая деятельность направленная на гармонизацию процесса медиасоциализации младших школьников изучено недостаточно, это разрешает констатировать, что исследуемая нами проблема является актуальной.